

علماء و روحانیون خراسانی حاضر در مجلس خبرگان تدوین قانون اساسی

علمای خراسان و تدوین قانون اساسی

محمد علی ندائی

استان خراسان، از چندین استان دیگر نیز به عنوان نماینده مردم به مجلس خبرگان قانون اساسی راه یافتند. از جمله این افراد، حاجت الاسلام والمسلمین شهید سید عبدالکریم هاشمی نژاد اشاره کرد که از زادگاهش، استان مازندران به مجلس بررسی قانون اساسی راه یافت. هم چنین آیت الله خزعلی از فقهای حافظ قرآن و نهج البلاغه نیز به نمایندگی از مردم استان سمنان به این مجلس رفت. اما بیشترین حضور علمای حوزه علمیه مشهد، به نمایندگی از مردم خراسان بود و پنج نفر از هفت نماینده استان را، علما و مدرسان تراز اول حوزه علمیه مشهد تشکیل می دادند: آقایان میرزا جواد آقا تهرانی، شیخ ابوالحسن شیرازی، شیخ علی فلسفی، سید محمد خامنه ای و شیخ علی تهرانی. علاوه بر این، استاد جلال الدین فارسی و دکتر سید محمود روحانی نیز مردم خراسان را در مجلس بررسی نهایی قانون اساسی نمایندگی می کردند. علمای یاد شده به همراه آیت الله خامنه ای، آیت الله واعظ طبسی و شهید هاشمی نژاد، استوانه های اصلی انقلاب اسلامی در خراسان بودند و هر یک به تناسب نقش مهمی

از این میان، ۴۱ نفر مجتهد و ۱۲ نفر نیز در سطح تحصیلی خارج فقه و اصول بوده اند. انتخابات خبرگان قانون اساسی که نخستین انتخابات برای گزینش نمایندگان مردم پس از انقلاب به شمار می رفت، با وجود کارشکنی جریان های ملی مذهبی و لیبرال، که اتفاقا در همین مجلس هم حضور داشتند، به سلامت برگزار شد و یک ماه پس از آن، یعنی در تاریخ ۲۸ مرداد ۱۳۵۸ گشایش یافت. این مجلس که از آن با عنوان «مجلس بررسی نهایی قانون اساسی» یاد می شد، در مدت زمانی حدود سه ماهه، پیش نویس نهایی قانون اساسی را بررسی، تدوین و برای همه پرسی آماده کرد.

علمای حوزه علمیه خراسان در مجلس خبرگان قانون اساسی

حوزه علمیه خراسان به عنوان دومین حوزه بزرگ و برجسته کشور و کانون تربیت شخصیت هایی چون رهبر معظم انقلاب اسلامی، در فرآیند پی ریزی نظام اسلامی و تدوین شاکله آن، نقش برجسته ای داشت. حضور و مشارکت مؤثر علمای این حوزه در تدوین و بررسی قانون اساسی، اوج این نقش آفرینی ها بود؛ آن گونه که علما و استادان این حوزه، علاوه بر

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران با مجاهدت های مردم و عالمان بصیر، به رهبری مرجع بزرگ و مجدد قرن، حضرت امام خمینی (ره)، اینک نوبت به استقرار نظام و ساختارهای سیاسی اجتماعی متناسب با نظام اسلامی رسیده بود. به ویژه آن که در کمتر از دو ماه پس از پیروزی، نوع نظام به همه پرسی عمومی گذاشته شد و رأی خیره کننده بیش از ۹۸ درصدی مردم به جمهوری اسلامی، مسئولیت سنگینی را بر دوش نخبگان و عالمان انقلابی و مجاهد گذاشته بود. در چنین شرایطی تدوین قانون اساسی دومین گام اساسی برای پی ریزی و نهادینه کردن اهداف انقلاب اسلامی بود که با جان فشانی هزاران شهید و جانباز به دست آمده بود. در حقیقت با تدوین و تصویب نهایی قانون اساسی، نظام جمهوری اسلامی ایران شکل گرفت و به عنوان نظامی متفاوت از نظام های موجود جهان، پا به عرصه وجود گذاشت.

برگزاری انتخابات خبرگان قانون اساسی

پس از رأی قاطع مردم به جمهوری اسلامی، نوبت رهبران، علما و اندیشمندان انقلابی بود که نقش و مسئولیت خود را در شکل دهی به نظام اسلامی ایفا کنند. در این راستا بود که دولت موقت، زمینه انتخابات خبرگان را برای بررسی نهایی پیش نویس قانون اساسی فراهم آورد و مردم انقلابی ایران برای دومین بار در ۲۸ تیرماه ۱۳۵۸ به پای صندوق های رأی رفتند و ۷۳ نفر از خبرگان را از سراسر کشور انتخاب کردند. با این که نامزدی در انتخابات خبرگان قانون اساسی، برخلاف خبرگان

رهبری مشروط به اجتهاد و فقهات نبود، اما جایگاه و نقش بی نظیر علما و روحانیت در رهبری نهضت و نیز ویژگی اسلامی بودن نظام، موجب شد تا فقهای بصیر و عالم به زمان، اکثریت منتخبان را تشکیل دهند. بنابراین شاکله اصلی این مجلس دوران ساز که قرار بود سنگ بنای تمدن نوین اسلامی ایرانی را بنیان نهد، از روحانیان اندیشمند و فقهای مجاهد تشکیل شد. بر اساس گزارش منتشره در کتاب «مشروح مذاکرات مجلس بررسی نهایی پیش نویس قانون اساسی»، از مجموع ۷۳ منتخب این مجلس، ۵۸ نفر دارای تحصیلات حوزوی بودند که